

SPIS TREŚCI

Wstęp	9
Część I. Lata 1795—1831	
Akt zawiązania się Deputacji Polskiej w Paryżu. 22 sierpnia 1795 r.	11
Relacja Józefa Wybickiego o Legionach. 1796 r.	14
Relacja o spisku Franciszka Gorzkowskiego. 1796 r.	16
Tajny artykuł konwencji rosyjsko-pruskiej w sprawie polskiej z 15/26 stycznia 1797 r.	17
Uгода między Rzeczpospolitą Lombardii a generałem Janem Henrykiem Dąbrowskim z 9 stycznia 1797 r. w sprawie utworzenia Legionów Polskich we Włoszech	18
Odezwa generała Dąbrowskiego z 20 stycznia 1797 r.	19
Organizacja Legionów. 1797 r.	20
Instrukcja Zgromadzenia Centralnego we Lwowie dla Ludwika Trzecieckiego z 6 marca 1797 r.	22
Pieśń Legionów Polskich we Włoszech. 1797 r.	23
Praca oświatowa w Legionach	24
Ustawa Towarzystwa Republikańców Polskich. 1798 r.	25
Ustawa pierwotna Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Warszawie z listopada 1800 r.	27
Zasady walki partyzanckiej. 1800 r.	28
List Amilkara Kosińskiego do redaktora czasopisma „Le cléf du Cabinet de souverains”. Paryż 9 maja 1801 r.	31
Losy byłych legionistów	33
Z ustawy o Uniwersytecie Wileńskim z 1803 r.	36
Z ustawy o założeniu gimnazjum wołyńskiego w Krzemieńcu. 9 sierpnia 1805 r.	39
Relacja Wybickiego ze spotkania z Napoleonem. 1806 r.	40
Odezwa Dąbrowskiego i Wybickiego do rodaków z 3 listopada 1806 r.	41
Trzydziesty szósty biuletyn Wielkiej Armii. Poznań 1 grudnia 1806 r.	42
Z Memoriału księcia Adama Czartoryskiego w sprawie polskiej, złożonego carowi Aleksandrowi I 5 grudnia 1806 r.	43
Fragmety z broszury Stanisława Staszica „O statystyce Polski...”	45
List Antoniego Podoskiego do Jana K. Szaniawskiego z 21 maja 1807 r.	47
Wyjątki z traktatu zawartego w Tylży między Francją a Rosją. 7 lipca 1807 r.	48
Ustawa konstytucyjna Księstwa Warszawskiego z 22 lipca 1807 r.	50
Dekret Fryderyka Augusta w sprawie chłopskiej z 21 grudnia 1807 r.	56
Trudności wewnętrzne Księstwa Warszawskiego. 1807 r.	57
Urządzenie szkół miejskich i wiejskich w Księstwie Warszawskim. 1808 r.	57

Potępienie ustawodawstwa Księstwa Warszawskiego	59
Sumy bajońskie. Trudności finansowe Księstwa Warszawskiego	59
Dekret Fryderyka Augusta z 20 marca 1809 r. zwalniający cudzoziemców osiedlających się w Księstwie od podatków i służby wojskowej	61
Ustawa sejmowa z 24 marca 1809 r. o opłacie patentowej od rzemieślników i zniesieniu opłat cechowych	61
Relacja księcia Józefa Poniatowskiego o bitwie pod Raszynem. 1809 r.	62
Zajęcie Krakowa przez wojska polskie i rosyjskie. 1809 r.	64
Zdobycie Saragossy. 1808 r.	66
Rok 1811 w Księstwie Warszawskim widziany oczyma Juliana U. Niemcewicza	67
Sejm polski w przededniu wojny 1812 r.	69
List Kościuszki do Aleksandra I z 9 kwietnia 1814 r.	70
Wyjątki z traktatu Rosji z Austrią w Wiedniu. 3 maja 1815 r.	71
Traktat dodatkowy austriacko-prusko-rosyjski dotyczący Wolnego Miasta Krakowa	73
Ustawa Konstytucyjna Królestwa Polskiego. 17 listopada 1815 r.	74
Rota przysięgi królowi pruskiemu jako Wielkiemu Księciu Poznańskiemu. 1815 r.	79
Ustanowienie Uniwersytetu Warszawskiego. 1816 r.	79
Piętnaście prawideł postępowania dla młodzieży, należącej do zgromadzenia Przyjaciół pożytecznej zabawy, nakreślonych na majówce dnia 17 maja 1820 r. w Wilnie	80
Organizacje młodzieżowe na Uniwersytecie Wileńskim w latach 1819—1822	83
Z przemówienia Wincentego Niemojowskiego w Sejmie 24 kwietnia 1818 r.	84
Warszawskie organizacje patriotyczne	86
Stosunek Waleriana Łukasińskiego do Konstytucji 3 maja	87
Prawo regulujące stosunki między dziedzicami a włościanami w Poznańskiem. 1823 r.	88
Plany Ksawerego Druckiego-Lubeckiego uprzemysłowienia Królestwa Polskiego	91
Z ustawy o powołaniu Banku Polskiego. 1828 r.	92
Rozbicie Towarzystwa Patriotycznego i sąd sejmowy	94
Uroczystości ku czci Kopernika. 1829 r.	96
Niemcewicz o nastrojach w Warszawie w 1830 r.	97
Rosyjskie zarządzenie mobilizacyjne. 1830 r.	98
Noc Listopadowa. 29 listopada 1830 r.	99
Zdobycie Arsenалу. 29 listopada 1830 r.	102
Relacja Władysława Zamoyskiego o pierwszych dniach Powstania Listopadowego. 29—30 listopada 1830 r.	103
Wspomnienia Natalii Kickiej o niechętnym stosunku gen. Józefa Chłopickiego do powstania. 2 grudnia 1830 r.	107
Opinia konserwatywnego polityka Pawła Popieła o pierwszym okresie Powstania Listopadowego	108
Ulica warszawska w grudniu 1830 r.	109
Stanisław Barzykowski o lewicy powstańczej	110
Ustanowienie Gwardii Narodowej. 11 grudnia 1830 r.	111
„Polonez” z grudnia 1830 r.	113
Powołanie Rady Najwyższej Narodowej. 21 grudnia 1830 r.	113
Ustawa o władzy Naczelnego Wodza. 24 stycznia 1831 r.	114
Manifestacja ku czci dekabrystów. 25 stycznia 1831 r.	115
Ocena sił polskich na początku 1831 r.	116
Ustawa o kokardzie narodowej. 7 lutego 1831 r.	117
Bitwa pod Wawrem. 19—20 lutego 1831 r.	118
Nominacja gen. Jana Skrzyneckiego na Naczelnego Wodza. 25 lutego 1831 r.	120

Z artykułu Joachima Lelewela o nadaniu własności ziemskiej włościanom.	
18 marca 1831 r.	120
Relacja Prądyńskiego o bitwie pod Iganiami	122
Bitwa pod Ostrołęką. 26 maja 1831 r.	125
Wyprawa korpusu gen. Józefa Dwernickiego na Wołyń. Kwiecień 1831 r.	127
Rząd Narodowy do Naczelnego Wodza Siły Zbrojnej Narodowej. 14 czerwca 1831 r.	129
Wspomnienia Ignacego Domejki o powstaniu na Litwie w 1831 r.	131
„Warszawianka” z 1831 r.	133
„Boże coś Polskę”. 1831 r.	135
Powstanie na Wołyniu. 1831 r.	136
Projekt Jana Szanieckiego o powołaniu pospolitego ruszenia. 16 czerwca 1831 r.	137
Z artykułu Joachima Lelewela — „Trzy konstytucje Polski” — 1791—1807— 1815. 9 lipca 1831 r.	138
Urywek z listu Palmerstona do Talleyranda w sprawie polskiej. 22 lipca 1831 r.	140
Noc z 15 na 16 sierpnia 1831 r. w Warszawie	141
Obrona i upadek Warszawy. 6—8 września 1831 r.	145
Opinia polityka brytyjskiego o wypadkach w Polsce. 1831 r.	148
Kapitulacja oddziałów armii polskiej. 5 października 1831 r.	149

Część II. Lata 1831—1849

Ocena szlachty polskiej przez chłopą-żołnierza z 1831 r.	151
„Szlachta w 1831 r.”	153
Stosunek ludności niemieckiej do Polaków w 1831 r.	154
Statut Organiczny dla Królestwa Polskiego. 26 lutego 1832 r.	155
Z „Aktu Założenia Towarzystwa Demokratycznego Polskiego”. Paryż, 17 marca 1832 r.	157
„Organizacja Wewnętrzna” Towarzystwa Demokratycznego Polskiego. 1832 r.	158
Ceremoniał przyjęcia do karbonarii galicyjskiej	160
Emisariusze i ich losy	161
Układ w Münchengrätz. 1833 r.	162
Domejko o wyprawie sabaudzkiej. 1834 r.	164
Katechizm polityczny. 1833 r.	165
Deklaracja przeciwko księciu Adamowi Czartoryskiemu. Poitiers, 29 lipca 1834 r.	167
Lud Polski Gromady Grudziąż do emigracji polskiej. Portsmouth, 30 paź- dziernika 1835 r.	168
Manifest Towarzystwa Demokratycznego Polskiego. 1836 r.	169
Przysięga członków tajnego stowarzyszenia kierowanego przez Szymona Ko- narskiego. 1837—1838 r.	172
Kłopoty finansowe Galicji w pierwszej połowie XIX w.	173
Pańszczyzna na wsi galicyjskiej	174
Z „Listu Ojca Świętego Grzegorza papieża” do rolników i rzemieślników	176
Ideologia Edwarda Dembowskiego. 1843 r.	178
Program uwłaszczeniowy według Henryka Kamieńskiego. 1844 r.	180
Stosunek szlachcica galicyjskiego do chłopą	182
„Marsz w przyszłość”. Wiersz Ryszarda Berwińskiego z 1844 r.	182
Program Czartoryskiego. 29 listopada 1845 r.	183
Konspiracja poznańska	185
Spisek Stefańskiego. 1842—1845	187
Zdrada spisku poznańskiego według raportu Juliusza v. Minutoli, prezydenta policji w Poznaniu, do naczelnego prezesa policji prowincji poznańskiej Beurmana. 6 lutego 1846 r.	188

Urządowe obwieszczenie władz rosyjskich o napadzie na Siedlce. 22 lutego 1846 r.	191
„Manifest” Rządu Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej. Kraków, 22 lutego 1846 r.	192
Ustawa Rewolucyjna Rządu Narodowego. Kraków, 23 lutego 1846 r.	194
Dyktator do wszystkich Polaków umiejących czytać. Obwieszczenie Rządu Narodowego. Kraków, 25 lutego 1846 r.	195
List szlachcica o wystąpieniach chłopskich w Galicji w lutym 1846 r.	196
Z raportu pułkownika von Benedeka o bitwie pod Gdowem. 26 lutego 1846 r.	198
Podanie Jakuba Szeli do Gubernium Lwowskiego. 1 kwietnia 1846 r.	199
Patent aneksyjny Ferdynanda I, wcielający Wolne Miasto Kraków do Austrii. Wiedeń, 11 listopada 1846 r.	201
Sprawa Wolnego Miasta Krakowa w opinii angielskiego polityka. Londyn 1846 r.	202
Z listu szlachcica polskiego w sprawie rzezi galicyjskiej do księcia Metternicha. Paryż 1846 r.	204
Działalność charytatywna Hotelu Lambert	206
Zasady polskiego patrioty. Fragment listu Karola Libelta do Konstancji Łubieńskiej. 1847 r.	207
O polskości Śląska w połowie XIX w.	208
Sytuacja w Poznańskim przed 1848 r.	210
„Bóg jest i był”. Chorał Kornela Ujejskiego. 1848 r.	212
Deputacja poznańska w Berlinie. 24 marca 1848 r.	213
Konwencja polsko-niemiecka w Jarosławcu. 11 kwietnia 1848 r.	214
Po układzie w Jarosławcu	215
Odezwa do ludu. Września, 12 kwietnia 1848 r.	216
Wręczenie przez przedstawicieli Galicji cesarzowi Ferdynandowi adresu zawierającego postulaty ludności. 1848 r.	217
Patent cesarski z 17 kwietnia 1848 r. o zniesieniu pańszczyzny w Galicji	219
Polak w parlamencie frankfurckim. Fragment listu Karola Libelta. 1848 r.	222
„Czym jesteśmy — Niemcami czy Polakami”. Fragmenty artykułu z „Dziennika Górnośląskiego”. 1848 r.	224
Szkolnictwo w Galicji w połowie XIX w.	224
Polacy na Węgrzech w 1849 r.	226

Część III. Lata 1849—1864

Życie teatralne Warszawy. 1857 r.	227
Sytuacja gospodarcza Wielkiego Księstwa Poznańskiego w połowie XIX w.	
Fragment listu Karola Libelta do Jana Nepomucena Janowskiego	229
Powrót emigrantów i zesłańców po 1856 r.	230
Ocena przyczyn wybuchu Powstania Styczniowego przez Tadeusza Bobrowskiego	231
Ocena manifestu z 19 lutego 1861 r. przez polskiego szlachcica	232
Początki organizacji konspiracyjnych w Warszawie przed 1863 r.	234
Fragment artykułu nawołującego do przygotowań powstańczych z tajnej gazetki „Strażnica”. Warszawa, 10 sierpnia 1861 r.	236
Charakterystyka stronnictw politycznych dokonana w czasie śledztwa przez Karola Majewskiego	238
Organizacja „czerwonych” w 1862 r. na podstawie zeznań Władysława Daniłowskiego	240
Z artykułu w „Ruchu” o podziale społeczeństwa polskiego. Warszawa, 3 grudnia 1862 r.	242
Z pamiętnika Pawła Popiela o sytuacji Królestwa Polskiego w przededniu Powstania Styczniowego	243

Program i zasady Organizacji Narodowej. 24 lipca 1862 r.	244
Dekret ustanawiający jednorazowy podatek narodowy. 18 października 1862 r.	247
Manifest Tymczasowego Rządu Narodowego wzywający naród polski do powstania. 22 stycznia 1863 r.	248
Dekrety uwłaszczeniowe z 22 lutego 1863 r.	249
Polacy w Niemczech a Powstanie Styczniowe	251
Problem broni a Powstanie Styczniowe	252
Wybuch Powstania Styczniowego na Podlasiu. 22 stycznia 1863 r.	255
Powołanie Ludwika Mierosławskiego na dyktatora. 25 stycznia 1863 r.	257
Organizacja miasta Warszawy w okresie powstania 1863 r.	257
Odezwa określająca rolę Galicji i Poznańskiego w powstaniu. 7 lutego 1863 r.	258
Umowa między rządem pruskim i rosyjskim dotycząca współpracy w zwalczaniu polskiego powstania, zwana Konwencją Alvenslebena. 8 lutego 1863 r.	259
Relacje z pierwszych walk powstańczych w tajnej prasie polskiej. „Wiadomości z pola bitwy”. Nr 1 z 10 lutego 1863 r.	260
Odezwa dyktatora gen. Mariana Langiewicza. 10 marca 1863 r.	261
Odezwa komisarza nadzwyczajnego Tymczasowego Rządu Narodowego Stefana Bobrowskiego po upadku dyktatury Langiewicza. Kraków, 21 marca 1863 r.	263
Regulamin dla narodowych władz administracji cywilnej byłego Królestwa Polskiego. 28 marca 1863 r.	264
Wspomnienia Tadeusza Bobrowskiego o bracie Stefanie	265
Rok 1863 na Ukrainie	267
Nominacja księcia Władysława Czartoryskiego na przedstawiciela Rządu Narodowego za granicami Królestwa Polskiego. 15 lipca 1863 r.	269
Pierwsza nota francuska w sprawie polskiej. 10 kwietnia 1863 r.	269
Organizacja kobieca w Powstaniu Styczniowym	271
Wyprawa żmudzka w zeznaniach Oskara Awejdya	272
Relacja Ludwika Żychlińskiego o walce jego oddziału, złożona podczas śledztwa. 1863 r.	273
Zamach na gen. Berga. 19 września 1863 r.	275
Odezwa o rezygnacji z żaloby narodowej. 29 października 1863 r.	276
Sprawozdanie rachunkowe komitetu Wielkopolskiego. 13—30 listopada 1863 r.	277
Karol Libelt o sytuacji w Krakowie jesienią 1863 r.	279
Opinia o działalności Romualda Traugutta	280
Dekret o reorganizacji wojsk narodowych. 15 grudnia 1863 r.	281
Rozporządzenie Rządu Narodowego o konieczności oparcia powstania na masach ludowych. 27 stycznia 1864 r.	282
Z ostatniej depeszy księcia Władysława Czartoryskiego do Rządu Narodowego. 24 kwietnia 1864 r.	283
Ukaz cara Aleksandra II w sprawie prawa chłopów do ziemi. 17 lutego 1864 r.	284
Zeznania Romualda Traugutta. 30 IV/1 V 1864	285
Pieśni Powstania Styczniowego	289